

ВОЄННІ ЩОДЕННИКИ

ІГОР МИХАЙЛИШИН

ТАНЕЦЬ СМЕРТІ

ЩОДЕННИК

ДОБРОВОЛЬЦЯ

БАТАЛЬЙОНУ «ДОНБАС»

Харків
«ФОЛІО»
2019

Увертюра

Кузов вантажного автомобіля. Наскільки безмежно може бути невідомість? Бездонна прірва, що вміщує всі страхи людства? Чорна яма нашої свідомості. Простір акумуляції щастя. Не твого щастя. Смерті. О, так! Сьогодні снідаємо з нею. Точніше — вона нами. Ніколи не вгадаєш, хто буде наступний. Вона — Іловайський Поліфем. І зараз ми в її печері.

«Амбал» безупину відстрілюється. Гільзи дзеленчать по дерев'яному покриттю. Цей звук приманює ворожі кулі. Закликає оцінити знахідку. Налякану людину. Скуштуй свіжу кров. Яка ж приємна... Омий нею своє залізне тіло.

Один за одним подаю йому автоматні магазини. Цьому немає кінця й краю. Чому не стріляю? Все тіло заціпеніло. Мене вистачає тільки на подавання цих магазинів? Який сором! Невже в такому стані я зустріну свій кінець? Не вдію нічого. Роби хоть щось! Роблю — подаю магазини! Нікчема! Хіба для цього ти тут? Борись!

Як багато мух. Купа гнійних стерв'ятників носяться від одного тіла до іншого. Тільки запах їм подавай. Цей мерзенний аромат. Трупний феромон, іменованій страхом. Мухи аж дуріють від нього. Кулями летять на смакоту. Геть втратили голову. Свистять від радощів. Бісові кулі. Розлігайтесь! Геть звідси! Надоїдлива мошкара! Дайте дорогу. Зараз покажу вам, як потрібно робити свято на цьому столі. Протитанкові ракети із шипінням розганяють усіх. Локомотив без тормозів. Змітає все на своєму шляху. Впевнено досягає цілі. Сплеск радісних емоцій накриває цей кровавий стіл. Поліфем регоче. Забирає ще з десяток душ собі до жерла. Так-так, продовжуйте... Бавтеся. У мене сьогодні чудовий настрій. Чудова трапеза.

Випльовує частини тіл на землю. Від цього жаху сполохані автомобільні двигуни ревуть ще більше. Захлинаються темпом марафону виживання. Проїжджають мовчазних. Їх безліч. Лежать, валяються і вже не підведуться. Тільки кричать. Їхній мовчазний крик слугує звісткою всій окрузі. Як вранішні півні оголошують

про початок нового дня, так ці мерці говорять про закінчення буття. Завтра вже не буде. Час пропав.

Ворожа артилерія підганяє. Штовхає в цю різанину. Добре змащені ножі шматують м'ясо. Високо в небі розчиняються чорні стовпи диму від знищених автомобілів. У цих порталах видно душі. Повільно сходять вверх чадним тунелем. Нові й нові димові труби. Немає їм ліку. Як пилососи витягують життя з іще живого. Топчуть мертве. Знищують усі кольори. Усе чорне. Тільки чорне. Душа не може бути біла.

«Амбал» перестав стріляти. Його погляд завмер.

— Дивись! Це ж наші! Це машина «Утьоса»!

Усе моє тіло враз охоплюється болем. Це реальність? Скажіть хтось, що я сплю! Розбудіть! Невже це дійсно сталося з нами? Ми ж їхали на відпочинок!

Блакитний «ЗІЛ», яким керував «Утьос», — охоплений полум'ям. Вогняний демон пожирає рештки добровольців. Відригує кіптявою. Смерть! Чуєш?! Щоб ти подавилась сьогодні! Ніколи ще твоя робота не буде такою важкою, як цього ранку. Стара карга! Вмири снідаючи!

НОВІ ПЕТРІВЦІ

4 червня 2014 року

Лісова дорога простягається повз тисячі дерев, які списками ростуть із землі. У повітрі витає приємний аромат авантюри.

Зі мною йде Тарас. Ми познайомились на Майдані. Жили в одному наметі, а зараз разом чимчикуємо до воріт, які вже не так далеко.

— Ще не пізно. Можемо ще повернутись... Подумай добре, бо лиш заїдемо за ці ворота, то назад шляху не буде.

— Ні! Вже пізно! Ми ж не прийшли сюди, щоб повертатись?

— Ну, дивись... собі. Я вже служив і знаю, що таке армія. А ти там не був. Тому й перепитую.

Так, я не служив. Це для мене нове. Тим паче, що йду не на службу, а на війну. Без цієї умови я ніколи б не пішов добровольцем.

— Хлопці, ви куди?

— У батальйон «Донбас». Нам сказали, що до нього тут набирають.

— А-а-а! Ну, так-так. Усе правильно. Он бачте, там вже стоять люди, вам туди.

За воротами стоїть дюжина добровольців. Хто в цивільному, хто — у формі. Молоді і не дуже. Калібр різнобійний.

Мовчки приєднуємось до натовпу.

— Ви в «Донбас»?

— Так.

— Почекайте ще трохи, щоб набралася потрібна кількість, і підемо.

Знаючи комунікативність Тараса, мені аж дивно. У нього що — зашитий рот? Навіть нічого не запитує в оточення. Та й інші не виказують нетерплячки, стоять серйозні та мало говорять.

Переводжу погляд на дорогу, якою прийшли сюди. І що я бачу?! Вона вся заповнена такими, як ми. Щохвилини там з'являються декілька добровольців. По двоє, по четверо, по п'ятеро. Зі сумками

і без. Хтось іде впевнено, а хтось — вагається. Тим не менше — ідуть, бо зробили свій вибір.

— Ну все. Тепер можемо рушати.

— Нарешті...

Асфальтована доріжка в'ється між тренувальними майданчиками. Зліва — тренувальний вертоліт для висадки і посадки десанту. За ним — полоси перешкод з ямами, шини, закопані в землю, і лабіринт металічних труб. З правого боку — спортивний майданчик.

Що ж нас тут чекає і які наслідки матиме наш вибір? Та й, узагалі, чи правильно це все? Відповіді на ці питання я не знаю. І не хочу знати. Та й навіщо? Невідомість робить нас сильнішими! Готує до будь-якого сценарію. Якщо ж виявимося не готовими, то не біда — підготуємось. Головне — щоб були разом. Так. Разом. Разом усе здолаємо! На Майдані було так само. Прийшов, не знаючи, чого чекати. Але чітко знав, що потрібно діяти. Цей принцип працює всюди. Тільки декорації змінюються.

Нарешті те, за чим так довго йшли сюди, — тренувальний табір. Десятки наметів під різними прапорами: українським, грузинським, білоруським і татарським. Повстанські прапори і прапори обласних центрів. Така собі воєнізована частинка Майдану. Візуальна естетика гріє душу.

— Це новоприбулі?

— Так. Забирай їх, а я піду за новими.

— Без питань.

Ще й досі не можу прийти до тями. Це дійсно зі мною зараз відбувається? Я йду на війну?

— Добровольці! Вітаю вас у тренувальному таборі батальйону «Донбас». Тут ви будете жити, поки проходять тренування і набір у батальйон. Ходіть за мною. Пошукаємо вам намет.

Голови мовчки кивають. Ноги йдуть слідом за провідником. Як на екскурсії в музеї.

Це козацька січ двадцять першого століття. Усе просякнуте воєнним духом — про війну говорять і думають. З війною ідять, сплять і ходять у туалет. Це як особиста зброя. Тільки переформатована в думки. Збройні думки. Думки переможців. Тут завжди з ними. Де б не був. Ця атмосфера утворює особливий дух. Дух змін. Час, коли твориться історія. Я хочу все тут пізнати, з усім ознайомитись і навчитись, а головне — оволодіти!

Ідемо до одного намету — вже зайнятий. До іншого — також. Третій намет — ще не закріплений. Провідник нервує. Немає часу на все це. Таких, як ми, приходить сотні за день. Потрібно все робити швидко.

— Хлопці, навіть не знаю, що вам запропонувати. Нам мають привезти десяток наметів, але чомусь затримуються... Може, почекаєте?

— А коли вони мають приїхати?

— Я ж кажу, що вони затримуються, тому не знаю, коли.

— У нас нічого немає, окрім одягу. Давай ще раз пошукаємо?

— Ну... Є один варіант. Але... Зрештою, самі вирішите. Ходіть за мною.

Посередині табору стоїть те, про що він так неохоче говорив. Тепер зрозуміло чому.

— Цей намет — місце для куріння. Вигляд у нього не дуже. Стан також не блискучий, але нічого кращого поки що запропонувати не можу. Берете?

Вибору немає. Треба брати або ночувати надворі. Заходимо всередину. Ззовні виглядає набагато кращим. Усередині — планетарій. Сонячне проміння на підлозі. «Стеля-решето» має чудовий ефект. Зірочки. Безліч маленьких зірочок. Де-не-де трапляють великі зірки або навіть цілі сонячні системи. Стіни також просвічуються. Земля встелена недопалками. Ліжок декілька. Навіть половині не вистачить.

— Добре, ми тут залишаємось. Ти тільки скажи, де брати ліжка і матраси.

— Я вас проведу.

Ідемо через всю гвардійську частину до складу. Частина величезна, як на мене. Тренувальних майданчиків — до вибору, до кольору. Безкрайній полігон для стрільби, баня, їдальня... І все це в густому лісі: липи, сосни, берези, тополі. І пташечки. І свіже повітря. Курорт!

Біля ангару чимала черга. Стаємо в кінці.

Через дві години заходжу до намету зі своїм новим чудовим ліжком. Воно трохи поржавіло, але то не страшно. Головне — що не на землі. Наступне завдання — реєстрація. Потрібно заповнити анкету і пройти співбесіду.

Іду до організаційного намету. Він біля входу в табір. Отримав свою анкету, заповнюю. Потрібно вказати особисті дані. Ще позивний. Що за позивний? Щось нове. Ніколи про таке не чув... Пишу: «Адвокат». Це моє цивільне майбутнє. Мало бути. Колись...

— Такий позивний вже є!

— А «Юрист»?

— Також є!

Що ж за мара! У голову нічого путнього не лізе. Що ж придумати?

— А «Піаніст» є?

— Цього точно немає.

— Запишуть тоді так.

— Як знаєш, «Піаніст»... Тепер бери свій папірець і йди на співбесіду. «Масяня» чекає за наметом!

Образи, образи... Уся уява переповнена образами та асоціаціями від цих позивних.

— Ты знаешь, что там война?

— Так.

— Тебя там могут убить.

— Знаю.

— Дети есть?

— Ні.

— Сколько тебе лет?

— 23.

— 24 может и не наступит.

— Я знаю.

Якесь несерйозне залякування. Навіть остраху не викликає.

Тарас також пройшов співбесіду. Зі здивуванням дізнався його позивний — «Трос».

Основні справи на сьогодні зроблено. Тепер я маю чимось займатись решту дня. Ніхто не говорить чітких планів про наше навчання. Треба викручуватися самому.

По табору вже діють декілька «кружків самодіяльності». Трохи понишпоривши, натрапляю на один такий. Веде його «Артист». Високий дядько, одягнутий у чорну форму перших бійців батальйону «Донбас». У нашому таборі така форма автоматично додає тобі декілька плюсів до «карми» та авторитету. Голос в «Артиста» впевнений і гучний. Одразу видно, що людина має зв'язок з армією. Він — прапорщик.

— Ты не так двигаешься. Посмотри на меня — видишь, мои плечи расслаблены и опущены вниз. Я иду полуприседом, моя зона поражения в два раза меньше твоей. В меня попасть труднее! Хотя на самом деле я больше тебя ростом. Учти это! Ты должен двигаться как танк! Ноги ведут вперед, а туловище вертится вокруг, как башня. Независимо друг от друга. Повтори так!

У чоловіка не виходить. Він старається, але результат не той. Я стою у строю. Мені страшенно цікаво. Один за одним виходять добровольці, щоб повторити цей прийом — тактичну ходьбу з автоматом. Мало кому вдається викликати схвальні похитування глови «Артиста».

— Граната!

Не встигаю розгледіти добре. Щось кругле! Закочується всередину натовпу. Більшість присутніх реагує миттєво. Падає долілиць. А я — ні. Стою на місці.

— Те, хто осталися стоять, — ви мертві! Почему вы не падаете? Это ваша жизнь! Парни, научиться реагировать на такие вещи — необходимо для жизни! «Студент» будет вас учить этому! Ему только в радость.

Молодий хлопець, що жбурнув гранату, усміхається збоку.

— Учите! Я буду это делать часто. Вы должны научиться реагировать. Кто не будет учиться, того будем исключать.

Ось і перший досвід. Треба бути завжди готовим до несподіванок.

Наступний урок — розбирання і складання автомата. Цю справу я знаю. Перед приходом у батальйон я тренувався на муляжі. Але тут потрібно знати все досконало, як «Отче Наш».

Час зник зовсім. Ніщо не важливе тепер. Ця вправа поглинула всю увагу. Охочих спробувати стає все більше. Переходимо до іншого тренування — тактична стійка з автоматом: стоячи, на коліні та лежачи. Не опускаючи автомат. Звучить легко, але на практиці — протилежне.

На галявині, біля місця попередніх тренувань, стоїть невелика група та уважно слухає чоловіка з автоматом.

— Важно развить туннельное зрение. Чтобы вы прицеливались не одним, а двумя глазами. Тогда сможете видеть не только цель, но и все, что творится вокруг. Это важно в бою. Это позволит вам быстро переключаться между целями. Это повысит шансы вашей выживаемости. Это поможет вам не умереть.

Інструктора звати «Грек». Я не знав, хто він, і що зі себе уявляє. Відомо тільки, що він зі старого складу батальйону. Його і ще декількох хлопців тренує підрозділ «Альфа». Навіщо служби безпеки якісь добровольці? А може вони таким чином отримують інформацію про нас?

Зараз дуже важливим є отримання навичок і корисної інформації. Будь-що може допомогти на війні. Що більше буде цього «будь-що», то краще.

Усі уважно слухають і намагаються повторити прийом цього «тунельного бачення».

— Есть отличное упражнение. Вытягиваете большой палец перед собой. Он будет заменять вам мушку. Смотрите поочередно двумя глазами. Вы должны добиться такого результата, чтобы палец у вас не двоился. И оба глаза видели его на одном и том же месте.

Витягаю палець перед собою. Розвиваю тунельне бачення. Не виходить. Минуло півгодини моїх намагань, але ніяк не виходить. Може, у мене не такі очі? Може, вони не тунельні?

9 червня 2014 року

- Ігоре, ти ще спиш?
- Майже не сплю...
- Скільки можна спати? Вставай! Ти в батальйоні?
- Ну... так. А хто це дзвонить?
- Вуйко Василь! Ходи зустрічати!

Ця звістка неабияк підняла настрій. Приїхали друзі з Майдану. Всі мої земляки. З Гуцульщини. Навіть Руслан приїхав. Не знаю, як він погодився... Декілька днів тому я зателефонував йому і сказав, що вже в батальйоні, збираюсь на війну. Запропонував зробити так само... Тепер він стоїть навпроти мене з друзями. Який я радий вас бачити, хлопці!

- У мене немає слів!
- Здоров, малий!
- Я не думав, що ви приїдете всі.
- А ти думав без нас піти? Не вийде. Будемо воювати разом.

Вуйка Василя і Руслана я поселив у нашому наметі. Решті доведеться жити в казармі. Там завжди душно і людяно, але вибору немає. У наметовому містечку — перенаселення.

- Вам потрібно записатись в організаційному наметі та пройти співбесіду.
- Аааа. Ну, це легко.
- А ще потрібно придумати собі позивний.
- Я вже знаю.
- Який?
- «Тин»!
- Та що за позивні такі? Цей «Тин», той — «Трос».
- Та нормальний позивний. У мене ж прізвище Тинкалюк. От перші три букви будуть моїм позивним.
- Дивний ти. А ви, вуйку Василю, придумали?
- А що мені думати?! Буду «Гуцулом».

12 червня 2014 року

У батальйоні суттєві зміни. Створили навчальні роти, щоб було легше проводити бойову підготовку. Майже весь наш намет приписали до сьомої навчальної роти. Тільки я, як біла ворона, — у шостій. Кожного ранку шикуюємось та отримуємо план-завдання на день. «Гуртки самодіяльності» саморозпустились. Немає вже в них потреби.

— Шоста рота, підйом! Всі на шиккування!

На «центральной алеї» містечка шикуються навчальні роти. Командир шостої роти — «Шульц». Чоловік середніх років. Має чудову фізичну підготовку і дисципліну. Дивлячись на нього, аж мурашки по спині бігають від думок про те, як він буде нас ганяти.

— Зараз у нас пробіжка. Потім — сніданок і фізична підготовка. Відпочинок. Обід. Завтра будемо стріляти. Військова частина дала «добро» на проведення навчань зі стрільби. Можливо, у вас є якісь запитання?

— А ми щодня будемо стріляти?

— Не знаю. Стріляємо завтра. Далі буде видно...

— А з гранатомета нам дадуть стріляти?

— Ти що? З головою не дружиш? Ти вже прекрасно стріляєш з автомата? Чи ти природжений гранатометник?! Га?

— Ні...

— Думайте перед тим, як задавати такі питання. Завтра стріляємо з автоматів. Ніяких гранат, гранатометів чи танків не буде. Всім ясно?

— Так точно!

— Тоді бігом руш на пробіжку. А після сніданку біля літака вас чекатиме інструктор з фізичної підготовки.

«Рембо» — невеликий на зріст, але дуже коренастий дядько.

— Здравствуйте, парни! Сегодня мы немножко позанимаемся, а заодно и проверим, кто на что способен. Согласны?

— Так точно!

— Вы ж ведь на войну собрались? А там надо быть очень подготовленным. Становитесь в круг. Будем начинать.

Усе як на уроках фізкультури у школі. Тільки тут максимально важко. Скачемо по колу у правий бік, потім — наліво. Згодом навпаки, і так ще п'ять разів. Сонце припікає. Багато хто вже займається з голим торсом. Тепер гусяча ходьба. Притворюємось цими гусями ще добрих двадцять хвилин. Ходимо в різні боки. Як же болять ноги після цієї вправи...

Щоб ноги відпочили, качаємо прес. Після преса віджимаємось. Усі червоні, як буряки. Піт відрами ллється. Штани мокрі. А «Рембо» навіть не впрів.

— Делитесь по парам. Один встает на руки, второй хватает первого за ноги.

П'ятдесят метрів в один бік, п'ятдесят — назад. Качаємо прес двадцять разів. Міняємось. Дехто вже «плюнув» на цю фізкультуру і сидить збоку, покурюючи. Так минуло дві години.

ЗМІСТ

<i>Увертюра</i>	3
Нові Петрівці	5
Артемівськ	46
Попасна	60
Лисичанськ	84
Первомайськ	120
Мар'їнка	156
Іловайськ	201
Червоносільське	284